Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto
MTK ry

Heikki Aro

Asiantuntijalausunto

6.2.2023

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

ASIA: ENNAKKOVAIKUTTAMINEN: EU:N MAAPERÄN TERVEYSLAKI E 128/2022 VP

Komission työohjelman mukaan säädösehdotus maaperän terveydestä annetaan vuoden 2023 toisella kvartaalilla. On tärkeää, että Suomi vaikuttaa aktiivisesti säädöksen valmisteluun sekä ennen ehdotuksen julkaisua että sen jälkeen, jotta Suomen erityispiirteet tulevat mahdollisimman hyvin huomioon otetuiksi.

Lailla pyritään varmistamaan maaperälle sama suojelun taso kuin vesille, meriympäristölle ja ilmalle. Terve maaperä on tärkeä osa elintarviketurvaa sekä keskeinen tekijä ilmastonmuutosta, luonnon monimuotoisuutta ja vesiensuojelua koskevien tavoitteiden saavuttamisessa. Näin ollen itse tavoite terveen maaperän ylläpitämiseksi ja tavoittelemiseksi on hyvä, mutta laissa tulee olla riittävästi kansallista liikkumavaraa. Terve maaperä käsitteenä on myös määriteltävä selkeästi.

Perusmuistiossa (8.12.2022) on esitetty Suomen kantana monia tärkeitä seikkoja, joita MTK tukee. Näitä ovat mm.

- toimissa on kiinnitettävä huomiota jäsenvaltioiden erilaisiin olosuhteisiin (ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat, alueelliset vaikutukset);
- maaperän terveyttä kuvaavat indikaattorit ja kynnysarvot tulee laatia yhteistyössä jäsenmaiden kanssa, ja niissä tulee ottaa huomioon alueittain vaihtelevat olosuhteet (ilmasto, maantiede, geologia) eikä kynnysarvojen tule olla oikeudellisesti sitovia;
- lainsäädäntöesityksestä tulee syntyä lisäarvoa suhteessa jo olemassa olevaan ja ehdotettuun lainsäädäntöön ja sen tulee olla niiden kanssa yhteensopiva ilman ristikkäisiä vaikutuksia;
- taloudellisia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa on hillittävä ja kustannusten tulee olla oikeassa suhteessa saavutettavaan lisäarvoon nähden;
- ehdotuksessa tulisi muotoilla yleiset periaatteet maaperän kestävälle käytölle ja suojelulle sekä sopeuttaa nämä periaatteet kansallisiin olosuhteisiin, maankäyttöön, maaperäriskeihin ja olemassa olevaan lainsäädäntöön;
- mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet tule kohdentaa riskiperusteisesti;
- metsäpolitiikka kuuluu kansalliseen kompetenssiin.

MTK tukee myös kestävien maaperän hoitokäytäntöjen edistämistä, niihin liittyvää tutkimusta, maaperätiedon keruuta ja tiedon välittämistä sekä pyrkimystä pienentää maaperän orgaanisen hiilen vähenemistä. Maaperän terveyden seuranta on kallista, joten on tärkeää, että sitä tehdään riskiperusteisesti ja kohdennetusti jäsenmaissa jo käytössä olevia järjestelmiä hyödyntäen. On hyvä, että kiinteistökauppojen yhteydessä ostajalla olisi käytettävissään tietoa maaperän tilasta, mutta vaadittavan tiedon taso tulee olla suhteessa alueen maaperän pilaantumisriskiin eikä maaperätodistuksista tule tehdä pakollisia. Pilaantuneiden alueiden kunnostaminen on tärkeää, mutta tunnistamiseen, riskienhallintaan ja vastuukysymyksiin tarvittavat toimet tulee olla kansallisesti kehitettävissä ja määriteltävissä eikä alueista tarvita EU-tason tietokantaa.

MTK tukee myös Suomen kantaa, jonka mukaan rakentamattoman maa-alueen käyttöönotossa tavoitteena tulisi olla useamman eri käyttömuodon yhteensovittaminen ja uuden maa-alan infrastruktuuriin ottamiseen liittyvässä vähentämistavoitteessa tulee ottaa huomioon rajapinnat

maankäytön suunnitteluun ja kaavoitukseen. Lisäksi MTK muistuttaa, että tavoite vähentää uuden maa-alan ottamista infrastruktuurin käyttöön ei saa johtaa siihen, että rakentamismahdollisuudet, maanomistajan niin halutessa, erityisesti maaseutualueilla heikkenisivät nykyisestä.

MTK pitää hyvänä, että ennakkovaikuttamisen tueksi ympäristöministeriö tilaa selvityksen, jossa arvioidaan maaperän terveyden tilaa Suomessa ja sitä, miten maaperästrategian tavoitteita voitaisiin toimeenpanna kansallisesti. Lisäksi on tärkeää, että selvityksessä tarkastellaan myös taloudellisia vaikutuksia eri näkökulmista. Kansallinen tieto on tärkeää, jotta voidaan arvioida komission myöhemmin esittämiä näkemyksiä maaperän tilasta, kustannuksista ja hyödyistä.

Lopuksi MTK muistuttaa, että lainvalmistelun yhteydessä on ratkaistava myös elinkeinonharjoittajille aiheutuvien kustannusten korvaus, mikäli ne ylittävät toimijalle mahdollisesti tulevan hyödyn. Kaiken kaikkiaan lainsäädännön tulee tukea maa- ja metsätalouden harjoittamista, ei estää tai haitata sitä.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Heikki Aro
asiantuntija, maaperä ja ilmasto